

2. Буряк В. Я. До поняття правового захисту трудових прав працівників // Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2009. Вип. 48. С. 177–182.
3. Ваганова І. М. Поняття форми захисту та різновиди засобів захисту трудових прав працівників // Форум права. — 2009. — № 3. — С. 94–99.
4. Лагутіна І. В. Форми захисту трудових прав працівників : Монографія яду і контролю / І. В. Лагутіна ; Одес. нац. юрид. акад. — О. : Фенікс, 2008. — 160 с.
5. Гетьманцева Н. Д. Засіб, спосіб і форма захисту трудових прав / Н. Д. Гетьманцева, І. Г. Козуб // Адвокат. — 2009. — № 11. — С. 37–42.
6. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://mlsp.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=85A2A1113066DEB5A2AB7F4CE947C56D?art_id=127000&cat_id=107177.

Анотація

Шемелинець І. І. Перспективи удосконалення нормативно-правового регулювання відповідальності за порушення трудового законодавства. — Стаття.

У статті пропонується детальний аналіз нормативно-правових актів, які направлені на удосконалення юридичної відповідальності у сфері трудових правовідносин, акцентується увага на потребі узгодження законодавства, яким встановлюється юридична відповідальність.

Ключові слова: відповідальність, трудове законодавство.

Аннотация

Шемелинец И. И. Перспективы совершенствования нормативно-правового регулирования ответственности за нарушение трудового законодательства. — Статья.

В статье проводится детальный анализ нормативно-правовых актов, направленных на совершенствование юридической ответственности в сфере трудовых правоотношений, акцентируется внимание на необходимости согласования законодательства, которым устанавливается юридическая ответственность.

Ключевые слова: ответственность, трудовое законодательство.

Summary

Shemelynets I. Prospects improvement of legal regulation of responsibility for violation of labor legislation. — Article.

The article detailed analysis of regulations aimed at the improvement of legal liability in the field of labor relations, stressing the need for harmonization of legislation, which established a legal responsibility.

Keywords: liability, labor law.

УДК 342.565.4

А. Ю. Бучик

ВИРШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ У МЕЖАХ ЮРИСДИКЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Однією з основних передумов виникнення податкового спору виступає застосування податковими органами заходів відповідальності до платника податків. Положення ст. 109 Податкового кодексу України (далі — ПК України) передбачають, що податковими правопорушеннями є протиправні діяння (дія чи бездіяльність) платників податків, податкових агентів та/або їх посадових осіб, а також посадових осіб контролюючих органів, що призвели до невиконання

або неналежного виконання вимог, установлених ПКУ України та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Вчинення платниками податків, їх посадовими особами та посадовими особами контролюючих органів порушень законів з питань оподаткування та порушень вимог, встановлених іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, тягне за собою відповідальність, передбачену ПКУ України та іншими законами України [1].

Проте платники податків можуть ставити під сумнів сам факт застосування відповідальності за податкове правопорушення та/або її обсяг. В даному випадку можна стверджувати про наявність податкового спору, тобто протиріччя, розбіжності у позиціях суб'єктів податкових правовідносин стосовно взаємних прав та обов'язків.

Як зазначає К. В. Мінаєва, активне реформування податкової системи на сучасному етапі тягне за собою постановку нових проблем. Оскільки учасниками податкових відносин, з одного боку, завжди виступає публічний суб'єкт, то можливість вільного та безперешкодного доступу до захисту своїх прав та правильне визначення податкового обов'язку виключно відповідно до закону є важливим чинником у формуванні правової та соціальної держави та прозорого формування доходів бюджетів [2, 479]. За правопорушення встановлених вимог у податковій сфері законодавець передбачає можливість застосування таких видів юридичної відповідальності: фінансова; адміністративна; кримінальна (ст. 111 ПКУ України).

Досить актуальним є вирішення питань щодо реалізації адміністративної відповідальності за податкові правопорушення, особливо в аспекті накладення відповідних стягнень уповноваженими органами та виникнення внаслідок цього відповідних спорів з платниками податків. Проблемним виступає і розмежування компетенції податкових та судових органів при вирішенні справ про адміністративні правопорушення в податковій сфері. Потребують вдосконалення також процедури адміністративного та судового оскарження відповідних рішень.

Зважаючи на ці обставини, метою дослідження виступатиме аналіз правового та організаційного забезпечення вирішення податкових спорів, що виникають внаслідок застосування уповноваженими органами адміністративної відповідальності, розгляд проблем, що виникають у цій сфері, а також обґрунтування пропозицій стосовно їх вирішення.

Дослідженням проблем, що виникають у процесі реалізації юрисдикційного провадження та вирішення відповідних податкових спорів, займалися такі вчені, як: К. В. Мінаєва, С. В. Овсянніков, В. В. Тильчик, Є. А. Усенко, І. В. Цветков, М. В. Чоботарьова, Д. Б. Юровський та ін. В той же час особливості врегулювання названих спорів при застосуванні адміністративної відповідальності детальному аналізу не підлягали.

Застосування адміністративної відповідальності за податкові правопорушення здійснюється у формі юрисдикційного провадження, що являє собою комплекс процедур, спрямованих на вирішення справ про адміністративні правопорушення та інші правові спори. У застосуванні юрисдикційних проваджень зав-

жди має місце певний конфлікт. Важливо усвідомити, що основне завдання юрисдикційних проваджень — вирішення спору. Необхідно вирізнити такі характерні риси юрисдикційних проваджень:

— мають місце як у діяльності судів, так і в діяльності органів публічної адміністрації;

— обов'язковим суб'єктом юрисдикційного провадження виступає представник держави (суд чи орган публічної адміністрації);

— результатом указанного провадження є прийняття рішення, яким вирішується правовий конфлікт чи застосовуються заходи примусу [3, 271].

Деталізуючи положення ПК України, слід наголосити, що основна група органів виконавчої влади, які застосовують заходи юридичної відповідальності за податкові правопорушення, входить до системи державної податкової служби і включає до свого складу: державні податкові служби в Автономній Республіці Крим, містах Києві та Севастополі, областях, округах, державні податкові інспекції у районах, містах (крім міст Києва та Севастополя), районах у містах, міжрайонні, об'єднані та спеціалізовані державні податкові інспекції [4].

Оскільки в даному дослідженні основну увагу приділятимемо спорам, що виникають у процесі застосування адміністративної відповідальності за податкові правопорушення, доцільним виступає розгляд положень спеціального нормативного акта у даній сфері: Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі — КУпАП). Визначення компетенції податкових органів стосовно застосування адміністративної відповідальності міститься в ст. 234-2 КУпАП, згідно з якою органи державної податкової служби України розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з ухиленням від подання декларації про доходи (ст. 164-1), а також порушенням порядку припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи — підприємця (ч. 3–7 ст. 166-6) [5].

Отже, безпосередньо до компетенції податкових органів віднесено розгляд досить незначного обсягу справ про адміністративні правопорушення. В той же час законодавство передбачає можливість притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності і за інші правопорушення в аналізованій сфері відповідно до наступних норм КУпАП: стаття 162-1. Ухилення від повернення виручки в іноземній валюті; стаття 162-2. Незаконне відкриття або використання за межами України валютних рахунків; стаття 163-1. Порушення порядку ведення податкового обліку, надання аудиторських висновків; стаття 163-2. Неподання або несвоєчасне подання платіжних доручень на перерахування належних до сплати податків та зборів; стаття 163-4. Порушення порядку утримання та перерахування податку на доходи фізичних осіб і подання відомостей про виплачені доходи; стаття 163-12. Порушення умов видачі векселів; стаття 164. Порушення порядку провадження господарської діяльності; стаття 164-5. Зберігання або транспортування алкогольних напоїв чи тютюнових виробів, на яких немає марок акцизного збору; стаття 166-16. Незаконні дії у разі банкрутства; стаття 166-17. Фіктивне банкрутство та ін.

В даному разі податкові органи уповноважені законом лише на складання відповідних протоколів про адміністративні правопорушення.

Як бачимо з наведених норм чинного законодавства, у переважній більшості випадків, де йдеться про адміністративні правопорушення у податковій сфері, спеціальні органи наділені повноваженнями лише щодо складання відповідного протоколу. В ньому зазначається перелік відомостей, що дозволяють ідентифікувати певне правопорушення, визначити його характерні ознаки та закріпити необхідну інформацію для встановлення фактичних обставин справи та вирішення її по суті.

Після складання відповідного протоколу, як першої стадії юрисдикційного провадження, податкові органи надсилають його органу (посадовій особі), уповноваженому розглядати справу про адміністративне правопорушення. У більшості випадків за правопорушення, що виникають у сфері податкових правовідносин, протокол направляється до районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів (суддів), що передбачено в ст. 221 КУпАП, які вже на підставі отриманих матеріалів вирішують питання про застосування заходів адміністративної відповідальності до правопорушника. Отже, вирішення майже всіх справ про адміністративні правопорушення в податковій сфері надано в Україні місцевим судам загальної юрисдикції.

Другою стадією юрисдикційного провадження є розгляд справи про адміністративне правопорушення. У ході цієї стадії мають місце такі процесуальні етапи, як підготування справи до розгляду та слухання справи.

Третьою стадією виступає винесення постанови по справі. Після розгляду справи про адміністративне правопорушення відповідний орган (посадова особа) виносить постанову по справі.

Завершальною (четвертою) стадією юрисдикційної процедури розгляду справ про адміністративні правопорушення виступає оскарження і опротестування постанови уповноваженого органу по відповідній справі. Саме у процесі реалізації даної стадії виникає найбільша кількість проблем правового та організаційного характеру. Законодавець передбачає, що скаргу на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано протягом десяти днів з дня винесення постанови.

Апеляційна скарга на рішення місцевого суду подається до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Місцевий суд протягом трьох днів надсилає апеляційну скаргу, протест прокурора разом із справою у відповідний апеляційний суд. Апеляційний перегляд здійснюється суддею апеляційного суду протягом 20 днів з дня надходження справи до суду.

Оскарження постанови податкового органу про накладення адміністративного стягнення здійснюється: а) у вищестоящий орган; б) в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України (КАС).

Наразі виконання функцій первинної ланки системи адміністративного судочинства щодо справ про адміністративні правопорушення в податковій сфері здійснюють місцеві загальні суди (ч. 1 ст. 18 КАС). Отже, місцевим загальним

судам як адміністративним судам підсудні усі адміністративні справи з приводу оскарження рішень, дій/бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності [6].

Варто підкреслити, що однією з найбільших проблем при вирішенні спорів, що виникають у випадку застосування спеціального законодавства у сфері податкових відносин, виступають занадто тривалі строки розгляду місцевими судами загальної юрисдикції справ щодо наведеної вище категорії адміністративних правопорушень. Положення ст. 277 КУпАП встановлюють спеціальні вимоги щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення судами загальної юрисдикції — справа про адміністративне правопорушення розглядається у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

У свою чергу, якщо вести мову про апеляційне оскарження рішення суду стосовно справи про адміністративне правопорушення, то відповідна скарга подається до апеляційного суду загальної юрисдикції протягом 10 днів з дня винесення постанови про застосування санкції. Судовий розгляд такої скарги повинен тривати не більше 20 днів з дня надходження справи до суду.

Незважаючи на чітке законодавче закріплення конкретних строків розгляду судами справ про адміністративні правопорушення, на практиці маємо абсолютно іншу картину. На жаль, непоодинокими є випадки, коли справи в судах першої інстанції розглядаються роками, а у середньому тривалість розгляду справи судами загальної юрисдикції становить від 1 до 3 років. Така сама ситуація спостерігається і щодо господарських, кримінальних справ [7].

Вирішення проблеми завантаженості українських судів загальної юрисдикції може бути здійснене декількома шляхами. Одним з них є створення спеціальної ланки судочинства, яка б займалася лише вирішенням податкових спорів, в тому числі і тих, які виникають внаслідок застосування адміністративної відповідальності в цій сфері. Проте в українських умовах більш логічним є передання аналізованої категорії справ на вирішення податковим органам, а не місцевим судам загальної юрисдикції. В такому разі необхідно надати відповідним підрозділам державної податкової служби України право розглядати справи про адміністративні правопорушення та виносити відповідні постанови про застосування адміністративного стягнення, розширивши їх компетенцію щодо правопорушень, передбачених ст. ст. 162-2, 163-1, 163-2, 163-4, 164-5, 166-16, 166-17 КУпАП.

У випадку реалізації даної пропозиції право особи на апеляційне та касаційне оскарження постанови про накладення стягнення буде забезпечене в повному обсязі, адже положення ст. 288 КпАП України передбачають можливість оскарження прийнятої уповноваженим органом виконавчої влади постанови до вищестоячого органу та/або до суду.

З іншого боку, можемо стверджувати про певне обмеження особи у захисті свого права у випадку розгляду справи про накладення адміністративного стягнення лише місцевими судами загальної юрисдикції. Це обмеження прояв-

ляється у неможливості касаційного оскарження рішення загального суду про накладення адміністративного стягнення.

Як вже зазначалося, ст. 294 КУпАП передбачає, що постанова судді у справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржена особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності, її законним представником, захисником, потерпілим, його представником протягом десяти днів з дня винесення постанови. Апеляційна скарга, протест прокурора подаються до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Апеляційний перегляд здійснюється суддею апеляційного суду протягом двадцяти днів з дня надходження справи до суду. За наслідками розгляду апеляційної скарги суд апеляційної інстанції приймає відповідне рішення по справі. Постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення, є остаточною й оскарженню не підлягає.

Як бачимо, механізм оскарження рішення суду загальної юрисдикції щодо застосування адміністративної відповідальності за податкові правопорушення обмежується лише апеляційним оскарженням такого рішення. Це положення законодавства являє собою додатковий аргумент на користь розширення кола складів адміністративних правопорушень, по яких податковим органам слід надати повноваження щодо їх розгляду та винесення постанов щодо застосування відповідних санкцій. В такому разі в особи буде можливість застосування послідовної моделі оскарження рішення про накладення стягнення: спочатку до вищестоячого органу, а потім до суду. Таким чином, фактично особа зможе реалізувати своє право на апеляційне оскарження постанови (при розгляді скарги вищестоящим органом) та касаційне оскарження (у випадку подальшого звернення до суду).

Слід особливо зауважити, що в останньому випадку йдеться вже не про місцеві суди загальної юрисдикції як такі, а про місцеві загальні суди як адміністративні суди, яким підсудні усі адміністративні справи з приводу рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень у справах про притягнення до адміністративної відповідальності.

Таким чином, можемо здійснити висновок, що податкові спори досить часто виникають внаслідок застосування адміністративної відповідальності з боку судових органів та органів державної податкової служби. Застосування даного виду юридичної відповідальності за податкові правопорушення здійснюється у формі юрисдикційного провадження, що являє собою нормативно визначений механізм притягнення осіб, які вчинили адміністративний проступок, до адміністративної відповідальності уповноваженими на те органами. Чинне законодавство відносить вирішення переважної більшості справ про адміністративні правопорушення в податковій сфері до компетенції місцевих судів загальної юрисдикції. На нашу думку, це призводить до зростання рівня завантаженості судової системи, збільшення строків розгляду відповідних справ, а також суттєво обмежує право особи на апеляційне та касаційне оскарження постанови про застосування адміністративного стягнення. Для підвищення ефективності вирішення податкових спорів вважаємо за доцільне надати відповідним підроз-

ділам державної податкової служби України право розглядати справи про адміністративні правопорушення та виносити відповідні постанови щодо правопорушень, передбачених ст. ст. 162-2, 163-1, 163-2, 163-4, 164-5, 166-16, 166-17 КУпАП. Це дозволить одночасно розвантажити судову систему, скоротити строки винесення постанов по справах, повніше забезпечити право особи на апеляційне та касаційне оскарження рішення про накладення на неї адміністративного стягнення (до вищестоящого органу та/або до суду).

Література

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 13. — С. 556. — Ст. 112.
2. Мінасва К. В. Оскарження рішення контролюючих органів в адміністративному порядку в контексті вирішення податкових спорів // Форум права. — 2011. — № 4. — С. 479–486.
3. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. / С. Г. Стеценко. — К. : Атіка, 2007. — 624 с.
4. Положення про Державну податкову службу України : затв. Указом Президента України від 12 трав. 2011 р. № 584/2011 // Офіційний вісник України. — 2011. — № 37. — С. 74. — Ст. 1515, код акту 56575/2011.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення : від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. 1984. № 51. Ст. 1122.
6. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35. Ст. 446. С. 1358.
7. Ситюк В. Фемида зволікає? Вимагайте компенсації [Електронний ресурс] // Юридичний портал- ProvoToday. 2010. 29 берез. Режим доступу : <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-112>.

Анотація

Бучик А. Ю. Вирішення податкових спорів у межах юрисдикційного провадження: сучасний стан та шляхи вдосконалення. — Стаття.

У статті досліджуються особливості реалізації юрисдикційного провадження в аспекті виникнення, розгляду та вирішення податкових спорів між платниками податків та податковими органами. Пріоритетна увага приділена проблемам, що знижують ефективність вирішення податкових спорів судами та органами державної податкової служби. Обґрунтовані можливі варіанти їх правового та організаційного вирішення.

Ключові слова: податковий спір, адміністративне правопорушення, юрисдикційне провадження, Державна податкова служба України, місцеві загальні суди, спеціалізовані суди.

Анотация

Бучик А. Ю. Решение налоговых споров в рамках юрисдикционного производства: современное состояние и пути совершенствования. — Статья.

В статье исследуются особенности реализации юрисдикционного производства в аспекте возникновения, рассмотрения и разрешения налоговых споров между налогоплательщиками и налоговыми органами. Уделено внимание проблемам, которые снижают эффективность решения налоговых споров судами и органами государственной налоговой службы. Обоснованы варианты их правового и организационного решения.

Ключевые слова: налоговый спор, административное правонарушение, юрисдикционное производство, Государственная налоговая служба Украины, местные суды общей юрисдикции, специализированные суды.

Summary

Bachyk A. Resolving tax disputes within the jurisdictional proceedings: current situation and ways of improvement. — Article.

The article investigates the characteristics of jurisdictional proceedings in respect of the

consideration and resolution of tax disputes between taxpayers and tax authorities. Special attention is devoted to the problems that reduce the effectiveness of tax litigation proceeded by courts and state tax authorities. Grounded ways for legal and organizational solutions of such problems.

Keywords: tax dispute, administrative offense, jurisdictional proceedings, State Tax Service of Ukraine, local general courts, specialized courts.

УДК 346.543.001.76

В. П. Кохан

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ РЕСУРСИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТИ ІНВЕСТУВАННЯ

В умовах постіндустріальної економіки, яка характеризується інноваційною спрямованістю своїх процесів, визначального значення набувають нові фактори її розвитку у порівнянні з факторами економіки доіндустріального та індустріального суспільства.

Інноваційна економіка як економіка постіндустріального суспільства відрізняється від попередніх стадій за трьома критеріями. По-перше, її виробничим ресурсом виступають знання, інформація, тоді як у доіндустріальній та індустріальній економіці такими ресурсами були, відповідно, сировина та енергія. По-друге, за переважаючим характером виробництва, яким тут є обробка, а не видобуток (доіндустріальна) чи виготовлення (індустріальна). По-третє, різняться ці стадії економіки за видом провідної технології, яка в інноваційній економіці є наукомісткою, тоді як перші дві стадії характеризувалися трудомісткою і капіталомісткою технологіями [1, 62].

Як слушно доводить М. К. Ахмятов, однією із закономірностей розвитку економіки знань є інтелектуалізація підприємництва (або *праці* — курсив авторки. — В. К.), виражена у зростанні ролі нематеріальних ресурсів, особливо інтелектуальних у формуванні конкурентоздатності підприємницьких структур; зміні продукту праці — від матеріального до інтелектуального; зміні типу підприємництва — від трудового до інтелектуального, який характеризується зростанням рівня освіченості, духовності та соціальної орієнтації підприємницької діяльності [2, 13].

Розвиток науково-технічного прогресу і процесі інтернаціоналізації праці вплинули на зміст трудової діяльності людини, зумовили появу нових вимог до кваліфікації працівників, потреба в яких раніше була відсутня. Так, у середині ХХ століття конкурентоспроможними на ринку праці вважалися працівники, які мають освіту і практичний досвід роботи за фахом, навички роботи з машинами, автоматами. У сучасних умовах сформувався інший перелік критеріїв конкурентоспроможності, який складається з таких якостей, як: творча та ділова активність, мобільність, володіння комп'ютером, іноземними мовами, комунікабельність, вміння працювати у віртуальному просторі. Отже, сучасній людині, щоб бути конкурентоспроможною на ринку праці, необхідно